

HVORDAN EN PREST FEIRER MESSEN?

(Påvirkning fra den gamle messen på den nye.)

En liten advarsel til alle lesere; mye av det som står i dette dokumentet er ganske teknisk og er nok beregnet på de spesielt interesserte. Men det jeg skriver om kan med noen få ord oppsummeres i dette: 1) Når vi feirer messen vender vi (prest og menighet) oss for det aller meste mot Gud - bortsett fra i tekstlesningene og spesielt i prekenen. Måten messen feires på skal derfor hjelpe oss til å holde fokuset rettet mot Gud. 2) Presten er en tjener for Kirken når han feirer messen, og skal ikke la sin personlighet eller sine private valg få noen særlig plass. 3) De mange detaljene i hvordan messen feires har som mål å holde vårt indre og ytre blikk rettet mot Gud selv.

Før messen

Her ber jeg nå i sakristiet de tradisjonelle bønnene mens jeg vasker hendene, tar på meg amikt (skulderduk), alba, cingulum, stola og messehaket.

(Disse bønnene kan leses her: http://aomoi.net/odv/tlm/tlm_prest_bonner.htm)

Disse bønnene fokuserer mye på prestens uverdighet, og om hjelp til å stå imot alle fristelser, og jeg synes det er uheldig (og litt tidstypisk) at de ble tatt bort i 1969.

Som tidligere sier jeg (sammen med ministrantene) før jeg går inn i kirken:

Vår hjelp er i Herrens navn. Svar: Han som skapte himmel og jord.

Nå presten går inn i kirken (og ut igjen)

Hendene holdes samlet foran brystet – unntaksvis holder jeg en salmebok i mine samlede hender. (*Jeg husker ikke så godt hvordan jeg holdt hendene her tidligere.*)

Presten blikk er "kastet ned", han ser ikke på folk til høyre og venstre mens han går inn.

(*Jeg har så langt ikke begynt å bruke biretta på hodet ved inn- og utgang når jeg feirer Novus ordo messer – men kanskje det kommer snart.*)

Samme regler gjelder når presten går ut.

Opp til alteret

Jeg kneler som tidligere når jeg kommer til foten av alteret (event. bøyer meg dypt hvis det ikke er noe tabernakel på eller ved alteret).

Når jeg går videre fram mot alteret (med høyre fot først), sier jeg nå stille bønne: "Aufer a nobis ... ." (*På norsk: Vi ber deg, Herre, ta bort våre misgjerninger, så vi med et rent hjerte må gå inn til det allerhelligste. Ved Kristus vår Herre. Amen.*)

Når jeg kommer fram til alteret legger jeg hendene samlet på kanten av alteret og fortsetter jeg med bønne: "Oramus te, Domine ... ." når jeg kysser alteret. (*På norsk: Vi ber deg, Herre, at Du ved dine helgeners fortjenester, hvis relikvier er her, og ved alle helliges fortjenester vil tilgi meg alle mine synder. Amen*)

Når alteret her kysset legger presten begge håndflatene på alteret på høyre og venstre side av ansiktet - men i dag tror jeg mange prester ikke vet hvor de skal legge hendene.

Innledning, syndsbekjennelse, Kyrie, Gloria, Credo

Vanligvis sier jeg ingen ekstra ord ved åpningen av messen, bare korstegnet (I Faderens og Sønnens ..) og hilsenen "Herren være med dere." (Jeg bruker nå bare denne tradisjonelle hilsenen, ikke den nyere versjonen "Vår Herres Jesu Kristi nåde ...")

Jeg sier inngangsverset hvis det ikke synges noe ved messens begynnelse, og går som sagt vanligvis direkte over i "La oss bekjenne våre synder ..."

Under syndsbekjennelsen bøyer jeg meg nå alltid (*men ikke så dypt som i TLM*).

Jeg bruker aldri noen av de andre alternativene til den tradisjonelle syndsbekjennelsen – men disse er også svært sjeldne i Norge, men desto vanligere i andre land (bl.a. fordi presten må bla et stykke bakover i den norske messeboken for å finne alternativene - mens i for eksempel engelske messebøker står alternativene rett ved siden av hovedformen).

Under Kyrie holder presten hendene samlet

Når presten intonerer Gloria løfter han og samler hendene slik: *"extending his hands and elevating them to shoulder level ... when he says Deo, he joins his hands and bows his head to the Cross"*.

Senere i messen starter presten Credo og løfter hendene på same måte. (Pastor Littlewood i Arendal gjorde alltid dette ved Gloria og Credo, men han brukte også den gamle messen i sine første år som prest.)

Bøye hodet og gjøre korstegn under Gloria, Credo og Sanctus

Det er ganske vanlig i Norge (men ofte ikke i andre land) at prest og ministranter bøyer hodet de to gangene i Gloria og den ene gangen i Credo når navnet Jesus nevnes – men jeg bruker nå de noe mer utførlige reglene i den gamle messen: Hodet bøyes lett mot korset fem ganger i Gloria (*Ved Adoramus te, Gratias agimus tibi, Jesu Christe, suscipe deprecationem nostram, Jesu Christe*) og to ganger i Credo (*Jesum Christum og simul adoratur*) og man bøyer seg dypt ved *"Et incarnatus est"* til og med *"Et homo factus est"*.

Hendene holdes samlet foran brystet under det aller meste av Gloria, Credo og Sanctus, men ved avslutningen av Gloria og Credo korsner presten seg tradisjonelt. Ved Sanctus korsner presten seg når *"Benedictus qui venit .."* sies eller synges, og etter korstegnet åpner han messeboken ved starten av den eukaristiske bønn.

Bøye hodet ved Jesu, Marias, pavens og dagens helgens navn

Generelt under hele messen, også i tekstlesningene, bøyer presten (og egentlig også andre i koret) hodet lett hver gang Jesu, Marias, pavens og dagens helgens navn nevnes. Jeg gjennomfører dette i alle bønnene og ved evangelielesningen, men ikke under de andre lesningene og ikke under prekenen (*som jeg tror man delvis gjorde tidligere*).

Ved alteret bøyer presten hodet mot messeboka ved Marias, pavens og dagens helgens navn, og mot krusifikset ved Jesu navn.

Når presten leser evangeliet

Når evangeliet leses holdes hendene samlet foran brystet (*ved de andre lesningene holdt man tradisjonelt hendene nederst på boka*).

Etter lesing av evangeliet svarer folk *"Lovet være du, Kristus"*, mens presten sier (på norsk eller latin) *"Per evangelica dicta deleantur nostra delicta - Må evangeliets ord ta bort våre synder."* - mens han kysser starten evangeliet, der han tidligere tegnet korsets tegn (om nødvendig blar han tilbake en side).

Hvor hendene plasseres

Presten har for det meste hendene samlet foran brystet, med høyre tommel krysset over venstre (og aldri hengende fritt).

Når han ber løfter han hendene - jeg holder nå hendene nokså tradisjonelt, rett opp ved skuldrene (ikke "fallende" utover, som noen gjør), med håndflatene vendt mot hverandre. (Tidligere holdt jeg ofte håndflatene vendt framover, men det viser seg at dette egentlig er forbeholdt dominikanerne.)

Ved alteret bruker presten venstre hånd til å bla i missalet, og når han gjør det legges alltid høyre håndflate på alteret. Og når hendene legges på alteret, er det alltid utenfor korporalet inntil konsekrasjonen, og deretter på korporalet.

Hvor presten fester sitt blikk

Ved inn- og utgang kaster presten øynene ned, og ser altså ikke direkte på folk.

Og generelt for resten av messen gjelder det samme, med noen få unntak, for eksempel når han før kommunion sier *"Herrens fred være alltid med dere."*

Jeg opplever det litt uklart hvor presten skal feste blikket når han feirer versus populum, men for det meste skal han se på messebok, krusifiks, sakramentet - og bare unntaksvis skal han se direkte på folk.

Etter konsekrasjonen skal presten så ofte som mulig (og det var en åpenbaring for meg å lære dette) se direkte på hostien.

Bruk av palla, velum, burs, ciborium

I Novus ordo er det nesten ingen regler om hvordan disse ting skal brukes, eller om de skal brukes. Det står at å bruke velum og burs er en ærverdig skikk, som gjerne kan beholdes, og jeg har aldri sett en kalk/ patena uten palla på kredensbordet før messen begynner - men ofte brukes ingen av disse tingene under messen.

Det er gledelig at kalkvelum og burs nå er i ferd med å komme tilbake, dvs. velum er det mange som bruker, mens bursen utelates de fleste steder.

Ofte brukes likevel pallaen aktivt under messen, og legges på kalken eller tas av, men dette gjøres på en annen måte enn i TLM. Jeg gjør nå dette som det gjøres i TLM, dvs at pallaen tas av bare når kalken løftes, og ikke under for eksempel epiklesen.

Tradisjonelle ciborier har også lokk, men av en eller annen grunn brukes aldri disse lokkene i Novus ordo. Jeg bruker nå lokkene på ciboriene (så sant kirken har tradisjonelle ciborier), og disse lokkene ligger alltid på ciboriene bortsett fra under første del av offertoriebønnen og konsekrasjonen - og kommunionen selvsagt.

Den eukaristiske bønn

Jeg bruker nå nesten bare 1. eukaristiske bønn. Noen ganger bruker jeg bønn nr. 3, enten pga mange barn eller for å fokusere tydeligere på en helgen (som ikke nevnes i 1. bønn). Noen tradisjonellistiske prester har argumentert med at når det eukaristiske bønn nå sies høyt, kan behovet for litt variasjon melde seg - noe som ikke var nødvendig da bønnen ble sagt med lav stemme.

Flere av delbønnene i 1. eukaristiske bønn avsluttes med "Ved Kristus vår Herre", men disse står i parentes i Novus ordo - og kan utelates. Og jeg pleier alltid å utelate dem, eller bare si dem stille for meg selv. For hvis de sies, kan det skape forvirring; ved at folk svarer Amen høyt, eller de tror at bønnen er ferdig og reiser seg etc.

Deler av de to lange helgenrekkene er også valgfrie i Novus ordo, og her varierer jeg om jeg sier alle eller bare noen av helgennavnene.

Rett før konsekrasjonen av hostien tørker prestene de fire viktigste fingrene (tommel og pekefinger på høyre og venstre hånd) på korporalet. (Dette ser jeg at noen prester gjør, bl.a. i en del tidligere pavemesser med pave Johannes Paul II, men jeg tror ikke det er særlig utbredt.)

Jeg har også gjeninnført den gamle praksisen med at hostien brytes over kalken (som i TLM) og deretter legges på patenaen. (Dette ser jeg også at noen få, eldre prester gjør. Dette krever også at hostien er av tradisjonell størrelse, altså ikke kjempestor - de fleste steder i Norge har man heldigvis tradisjonelle hostier.)

Tradisjonelt sett holdt presten tommel og pekefinger sammen etter konsekrasjonen, helt fram til purifiseringen - der han også vasket tommel og pekefinger på høyre og venstre hånd. Dette gjennomfører jeg nå (bare) delvis, siden enkelte ting i Novus ordo (etter mitt syn) gjør det for vanskelig å gjennomføre - bl.a. purifiseringen av patena og ciborier med purifikatoriet. Oftest skyller jeg tommel og pekefinger på høyre hånd etter at kalk og patena er purifisert - noen ganger begge hender, hvis jeg har ministranter som kan hjelpe meg.

Utdeling av kommunion

Her er det ikke skjedd så store forandringer i min praksis, og folk har lov til å motta kommunion på tungen eller i hånden i vårt bispedømme - men jeg er nok blitt mer nøye med

at folk spiser hostien før de forlater mitt synsfelt, om de mottar i hånden. (Det hender faktisk ganske ofte at jeg må minne folk om dette, eller i verste fall gå etter dem.)

Når man gir velsignelse til barn o.l. - isteden for kommunion - har jeg derimot forandret min praksis ganske tydelig: Nå legger jeg de tre ytterste fingrene på høyre hånd på deres hode og sier "Herren velsigne deg". Jeg kan ikke lenger tenke meg å tegne et kors på deres panne med tommelen (som jeg jo tar hostiene med) - men jeg ser at mange prester gjør det.

Slutten av messen

Hvis ikke kommuniensverset synges under kommunion, sier jeg det så høyt etter at kommunionen og purifisering er ferdig. Det er samme praksis som i TLM's stille messer, selv om jeg også vet at noen prester sier kommuniensverset rett etter sin egen kommunion (og jeg ser ikke noe galt i den praksisen).

I en menighet jeg arbeidet var det vanlig at presten ikke sa "bønnen etter kommunion" før helt på slutten av messen, gjerne etter mange kunngjøringer etc. (Og bønnen kalles dessverre i det norske missalet for "avslutningsbønn".) Dette opplevde jeg som helt feil, og gjorde det aldri selv, og det virker heldigvis ikke som om denne praksisen er utbredt andre steder.

Etter denne bønnen er det så muligheter for å komme med kunngjøringer (og noen ganger kan det være nyttig og nødvendig), og det hender også noen ganger at jeg her sier en avsluttende setning, om noe vi bør ta med oss fra messen.

Etter velsignelsen

Også i Novus ordo skal presten her kysse alteret, men dessverre (syns jeg) er den bønnen presten her ba tatt bort. Nå jeg pleier jeg her å be hele eller deler av bønnen "Placeat tibi":

La denne min lydige tjeneste takkes deg, hellige Treenighet, og gi at dette offer, som jeg, uverdige, har båret fram for din guddommelige majestets åsyn, må bli tatt mot med glede, og at det ved din miskunn må bli til soning for meg og for alle dem jeg har båret det fram for. Ved Kristus, vår Herre. Amen."

19. september 2009

pastor Oddvar Moi

Se gjerne i følgende kilder, for å lære mer om hvordan den gamle messen ble feiret:

1962-messen på latin og norsk: http://aomoi.net/odv/tlm/tlm_latin_norsk.htm

Ritus servandus (detaljert om messefeiringen): http://aomoi.net/odv/tlm/ritus_servandus_eng.htm